202 G. x. 19 1
MEDICAL SOCIETY OF LONDON

FRIDERICI HOFFMANNI
DE DIFFERENTE ARTIS MEDICÆ ET MEDICORUM CONDITIONE AC STATU ET CRITERIIS BONI AC PERITI MEDICI PRÆFATIO;

OPERUM SUORUM OMNIUM
EDITIONI NUPERÆ
IN FOLIO
PRÆFIXA,

ET IN USUM PRIORIS EDITIONIS
EMPTORUM,
IN QUARTO
NUNC PUBLICI JURIS FACTA.

LONDINI:
Impenſis *Gulielmi Meyer*, ad Inſignia *Boerhaviana*, in vico
dicto *The Strand.*
M.DCC.XLI.

PRÆFATIO
FRIDERICI HOFFMANNI
DE DIFFERENTE
ARTIS MEDICÆ
ET
MEDICORUM CONDITIONE AC STATU
ET
CRITERIIS BONI AC PERITI MEDICI.

MAGNA ſunt elogia ſplendidique tituli, quibus medicinam à multis paſſim condecoratam videmus; nullum tamen, me judice, majori jure ſaluberrimæ huic arti tribuitur, quam quo ab optimo medicinæ parente *Hippocrate* divina appellatur. Et recte quidem: quia ſapientiſſimus univerſi conditor non modo in triplici naturæ regno, ad valetudinem tuendam, omniſque generis morbos profligandos, remedia recondidit aptiſſima, ſed & ipſam corporis humani naturam tam ſapienti conſtruxit ratione, ut determinato quodam motuum ordine, ſe à tetra corruptionis labe & imminente interitus

 periculo

periculo vindicare poſſit quam optime. Quin imo ipſe Deus in ſacris literis ſe medicum profitetur, & Chriſtus benigniſſimus generis humani ſervator, quamdiu inter homines egit, nullam magis artem, quam medicam exercuit, ut ideo tum animæ, tum corporis medicus exſtiterit præſentiſſimus. Et profecto, ſi benefaciendo, ut conſtans fuit ſapientum ſententia, homo ad Dei naturam proxime accedit, ego certe, an ex ulla doctrina, ſi cœleſtem exceperis, majora in genus humanum beneficia, quam ex medendi ſcientia poſſint redundare, non perſpicio. Quid enim præſtantius, quid optabilius, quam corpus humanum, ſublime illud immortalis ſpiritus domicilium, diu ſanum ſervare & integrum, & non modo dolores corporique pariter ac animo infenſas ægritudines avertere, ſed mortem quoque diutiſſime arcere? Sat graves igitur rationes habuerunt veteres, quibus inducti, medicinæ inventores in Deorum numerum retulerunt; & quare primi & præſtantiſſimi heroes, qui populis præfuerunt, inque graviſſimis bellorum tempeſtatibus fortitudinis documenta dederunt, ut Chiron Centaurus, Palamedes, Achilles, Machaon & Podalirius vel docenda arte, vel diſcenda & exercenda eadem occupati ab illis deſcribuntur, qui plurimum illis adjungere laudis & honoris voluerunt.

At vero, quo nobilior, quo excellentior hæc eſt ſcientia, eo magis cum *Hippocrate* dolendum eſt, *propter ignorantiam eorum, qui eam exercent, & propter eos, qui temere de medicis judicant, rem eſſe viliſſimam, omniumque opprobrio expoſitam*; ſiquidem in nulla fere profeſſione, tanta artificum ignorantia & multitudo conſpicitur, quam in medica, dum quiſque fere, vel ex infima etiam plebe, ſe medicum profitetur, & medicamentum adverſus certum morbum jactitat; quare ſcite *Plinius lib.* 1. *cap.* 29. ait: *in hac arte ſola evenit, ut cuicunque medicum ſe profitenti ſtatim credatur, cum tamen periculum ſit in nullo mendacio majus.* Verum enim vero, ut ut ignarum vulgus medici nomine indignum prorſus æſtimandum ſit; datur tamen, etiam inter eos, qui medicinæ

addiſcendæ

addiſcendæ & faciendæ ex inſtituto quaſi ſe manciparunt, ingens admodum differentia, dum auctore graviſſimo *Hippocrate loc. cit.*: *multi fama & nomine medici, re autem vera & opere pauci dantur*; & *lib. de veter. medic.* ait: *ſunt ex iis, qui medicinæ operam dant, alii leves, alii multo præſtantes; ut enim aliarum artium opifices plurimum inter ſe differunt, ſic etiam in medica evenit arte.* Atque hoc ipſum in omnis generis diſciplinis certo obſervari, ſatis in propatulo eſt. Neque enim omnes, qui cœleſtem doctrinam profitentur, rerum divinarum cognitione earundemque tradendarum ac tuendarum dexteritate ita æquales ſunt, ut ut venerandum nomen theologorum æquo jure mereantur: nec omnes, qui cauſas in foro agunt, ſtatim jure conſultorum nomen merentur; nec denique, qui agros vel turres metiri, aut ædificium exſtruere didicerunt, mathematici habendi ſunt: ſed longe utique plura & majora requiruntur, quæ efficiant, ut tam pulchris tamque honorificis appellationibus, quibus exornari plerique geſtiunt, peritorum judicio digni exiſtant. Quæ vero cum ita ſint, & in medicina, perinde ac in cæteris diſciplinis, non omnes, qui per vicos obambulando ſeſe fatigant & morborum curationes ſuſcipiunt, veris ac peritis accenſeri medicis debeant; operæ omnino pretium fore arbitror, paulo accuratius diducere, quænam ad nomen hoc cum laude obtinendum deſiderentur; unde pronum intellectu erit, perpaucos, etiam noſtræ ætatis eſſe medicos, qui jure ſibi ac merito hoc nomen poſſint vindicare.

Primum vero præſtantis & periti in arte medica viri criterium, ex ipſa medicinæ definitione, quam *Galenus lib. de præcognit.* prodidit, ubi eam ſalubrium & inſalubrium ſcientiam denominavit, deſumemus; ſiquidem & præfixus medicinæ ſcopus & medici officium in eo unice conſiſtit, ut, remotis vanarum opinionum & præjudiciorum commentis, ex fundata, ſolida & ſufficiente ratione demonſtrare ac ſcienter adſerere poſſit, cur & quare hoc vel illud alimentum aut medicamentum ad valetudinem conſervandam morboſque ſanandos, ſalutare, vel minus tale

ſit

ſit dicendum. Ex quo conſequitur, ſolidam omnium earum rerum cognitionem, quæ tum ad rationalem & demonſtrativam explicationem, tum ad æquum rectumque judicium, de propria ægrotantis natura, morbi cauſa & de convenienti remediorum applicatione formandum ſpectant, à medico deſiderari. Nam ſi ulla in diſciplina, acriori, exquiſito & quaſi ad exactam lancem revocato judicio, (quod tamen non adeo facile, ſed ipſius *Hippocratis* effato difficillimum eſſe ſolet,) opus eſt, certe illud ad artem medicam requiri arbitror. Quicunque enim ægrotantibus vel ſalutaria vult proponere, vel noxia diſſuadere, is non modo propriam ipſius ægrotantis naturam corporiſque conſtitutionem, morbi originem, genium & cauſas, ſymptomatumque rationes, ſed & innumerabilium aliarum rerum & inprimis naturalium, atque remediorum tam à priori, quam à poſteriori, vires ac effectus cognitos perſpectoſque habere debet accuratiſſime. Quo quis enim meliori rerum naturalium cognitione, quo maturiori judicio, tam ob longiorem uſum, quam ob rerum ſalubrium & inſalubrium exquiſitius perſpectam naturam medicus eſt inſtructus, eo certe magis aliis eſt præferendus. Magnifica certe & omnino præclara laus eſt, qua *Thuanus*, hiſtoricorum ille princeps, Hollerium, excellentem quondam medicum & profeſſorem Pariſienſem commendat, quando commemorat, *quod ipſe aſſidua meditatione acerrimum judicium ad medendum attulerit; ut deploratos morbos, & ob feſtinationem ab aliis medicis per vicos vaga curſitatione mulos fatigantibus, minus cognitos, ſumma felicitate curaverit.* Longe vero aliter imperiti medicorum agunt & ſentiunt, qui in ſola experientia medendi artem repoſitam exiſtimantes, ex hac unice, quid proficuum corpori, vel noxium ſit, cognoſci poſſe arbitrantur; quum tamen & res ipſa doceat, & ipſe antiquiſſimus artis parens confirmet experientiam in rebus medicis admodum eſſe fallacem. Equidem experientiam in noſtra arte tum haberi putamus, quando in morbo ad datum aliquod remedium, non ſemel, ſed aliquoties fauſtum

vel

vel adverſum obſervavimus effectum, quod quidem cum in ſenſus incurrat, non fallit: ſed in eo fallaciam committi deprehendimus, quod nimis præcipitanter talem effectum ipſi medicamento, ceu veræ & unicæ cauſæ adſcribere non dubitamus, cum plures ſæpe aliæ ad talem effectum producendum concurrentes cauſæ, quas adſequi vel non poſſumus, vel non ſtudemus, ſimul debeant conſiderari. Atque ex hoc falſo principio, uti innumeri fere in rem medicam & artis exercitium, errores irrepſerunt: ita etiam hoc malum maxime deducendum eſſe arbitror, quod omnis fere generis homines, ut ſupra jam oſtendimus, ad conſilia danda artemque exercendam, tam promti ſint atque faciles. Nam medicina empirica tam magnum lateque diffuſum, & epidemium quaſi malum eſt, ut vix ullus à ſummis ad minimos uſque ob eo ſit immunis, ſed quiſque ad curandum paratus expertum remedium deprædicet; id vero cum maximo ſæpius damno, ex quo eluctari, vel in clariori hujus ſeculi luce difficillimum eſt.

Et quoniam medicorum plurimi hanc ſibi viam eligunt, nudæque experientiæ inhærendo, morborum curationes moliuntur, fit omnino, ut ne probabilem quidem, multo minus adæquatam & perſpicuam rationem, quare hæc vel illa ſuaſerint vel diſſuaſerint, poſſint afferre, quin imo ſponte exinde ſequitur, ut tantæ inter medentes diſſenſiones & diſſidia circa remediorum efficaciam etiam nunc vigeant, adeo, ut quod unus in certo morbo probat atque extollit, alter penitus improbet atque rejiciat.

Quot enim noſtro tempore ſunt de venæ ſectionis in intermittentibus, inque exanthematicis febribus; de corticis chinæ & caſcarillæ ad rebelles intermittentes febres profligandas; de medicamentorum martialium uſu in cachexia & malo hypochondriaco; de purgantibus acrioribus in hydrope; de camphoræ uſu interno in malignis & deliriis; de lactis uſu in phthiſi & doloribus podagricis; de mannatis laxantibus circa tempus ſuppurationis varioloſæ, quot, inquam, de horum utilitate & noxa plane

diſſidentes

diſſidentes ac prorſus contrariæ medentum opiniones jactantur, cum tamen omnes et ſinguli, quo ſuam ſententiam defendant, ad experientiam ceu inconcuſſum veritatis medicæ fundamentum, confugiant. Conſultum itaque fore ducimus, ut non modo in veras tantarum diſſenſionum cauſas paulo accuratius inquiramus, verum etiam, quomodo ex hoc labyrintho emergere poſſimus, ſolicite circumſpiciamus.

Primum itaque ſciendum eſt, perpaucos eſſe medicorum, qui de remediorum viribus & operandi modo recte judicandi fundamentum norunt. Plurimi ſunt in hac ſententia, activis rebus, ipſisque medicamentis & alimentis certas, perpetuas & abſolutas quaſdam juvandi vel nocendi ineſſe vires, cum tamen eorum operationes & effectus, re paulo altius perſpecta, certis tantum relationibus & conditionibus nitantur, ideoque limitatæ ſint, adeo, ut pro corporum & naturarum differentia, nec non cauſarum morbificarum diverſitate, neque minus pro diverſo, quo adhibentur tempore, menſura, ordine & modo, multum inter ſe varient ac diſcrepent. Quadrat huc notiſſima illa philoſophorum regula: corpora non agere ſecundum ſphæram activitatis, ſed ſecundum modum receptivitatis.

Ut veritas hujus dicti in re medica paulo clariùs innoteſcat, diverſum alimentorum & medicamentorum effectum, pro diverſitate rerum & naturarum paulo curatius conſiderabimus. Quid quæſo frequentius eſt, quam ut cibi ad ſuſtentandum optimi, ægrotantibus ſummo ſint detrimento? Aqua pura frigida exæſtuantibus fere optima & analeptica eſt medicina; cum corpori ex nimio labore ſudanti paulo largius ingurgitata pro veneno ſit. Infuſum fabarum coffee ſenibus inſignem vigorem, & corpori, & animo fœnerat; juvenibus vero, præſertim fœminis, quorum ſyſtema nervorum admodum mobile, non adeo amicum, ut moleſtum interdum artubus tremorem inducat. Ex medicamentorum claſſe magneſia alba, ubi prima regio acidis ſcatet ſuccis, egregie alvum movet, in aliis, ubi primæ viæ obſeſſæ ſunt viſcido humore, non niſi ventris tor-

mina

mina provocat. Mercurius dulcis eſt præſtans in infantibus adverſus vermes remedium; ſed ubi primarum viarum regio bilioſis, acribus recrementitiis ſuccis ſcatet, deleteriam ſæpe induit naturam. Suaveolentia, ut ambra & moſchus in infantibus ſæpius adverſus convulſivos & epilepticos motus ſummo cum fructu adhibentur, cum in fœminis hyſtericis & animi deliquia, & motus ſpaſticos potius augeant. Medicamenta, quæ nitrum vel opium correctum ingreditur, in illis, qui doloribus & ſpaſmis urgentur, inſigniter ſudorem & exanthemata expellunt, cum in corporibus phlegmaticis & imbecillioribus, retinendo tranſpirationem cum exanthematibus, ſummam perniciem inferant. Vidimus matura venæ ſectione juvenes ſanguineos ad phthiſin valde diſpoſitos, ab ea prorſus immunes redditos, cum alii, phlegmatici temperamenti, ex repetita venæ ſectione in hæmoptyſin & phthiſin incidêre. Spiritus cornu cervi & ſalis ammoniaci urinoſus ſanguinis maſſam omnium conſenſu nimium commovent; nihilo minus ſæpius vidi in hæmoptyſi, in narium quoque & uteri hæmorrhagia optimo cum ſucceſſu fuiſſe hæc medicamenta exhibita. Compertiſſimum porro eſt, à duobus granis reſinæ jalappæ ſolutis vel in pilulam redactis, in quibuſdam vel decem poſſe moveri ſedes, cum in aliis vix decem grana eundem effectum producant. In nonnullis mercurius parva doſi pedum malleolis inunctus brevi tempore movet ſalivationem, cum in aliis & majori doſi id fiat difficilime; idem purgans pluribus unius ejusdemque ætatis oblatum, mirum inter ſe differentes exſerit operationes. Atque hoc ipſum ſimili ratione de reliquis & magnæ activitatis remediis, quæ vulgo heroica dicuntur, tenendum eſſe arbitramur; quare recte dictum eſt ab *Hippocrate in Lib. de priſca medicin: neminem ad medicinam addiſcendam animum applicaturum eſſe, ſi eadem, vitæ & victus ratio, & ſanis & ægris accommodata eſſet; vel etiam, ſi idem ſemper effectus data remedia ſequeretur, quod tamen nullo unquam tempore expectare licebit*; nam alimenta non minus ac medicamenta tam ad juvandum, quam ad nocendum pro

ſe & ſua natura prompta atque parata ſunt; ſed tum demum proficiunt, quando prudenter, circumſpecte, & cum recta ac fundata ratione fuerunt uſitata, alias plus nocent quam proſunt.

Jam vero non immerito movetur quæſtio: in quonam rectus vel perverſus eorum uſus conſiſtat, & quomodo hic evitari debeat? Qua de re, ubi antiquiſſimos & ſummos in arte noſtra viros conſulimus, invenimus inprimis *Hippocratem*, *Galenum*, *Celſum* unanimi conſenſu affirmaſſe: in medicina cum ægrotantium emolumento facienda, non ſolum ad morbum & ejus ſymptomata eſſe reſpiciendum, ſed potiſſimum requiri, ut ad propriam cuique corpori naturam ſive idioſyncraſiam, robur quoque virium, prægreſſos morbos, diſpoſitionem ad morbum à parentibus, inſuper ad ætatem, habitum corporis, diætam & vitæ genus, conſuetudinem, clima, anni tempora, imo ad ipſius morbi tempus & progreſſum animum advertamus, quia pro horum diverſitate, medendi methodus & remediorum operationes multum admodum differunt. Ut rem in pauca contrahamus: medicus in curatione morborum & præſcribendis remediis, ad completam, ſi haberi poteſt, morbi, & ægrotantis hiſtoriam ante omnia debet advertere, quam ſi ex ſana theoria phyſico-medica quoad omnes circumſtantias, & præcipue quoad cauſam morbi & ſymptomatum recte cognoſcendam, reſolvere ſatagit, facile perſpiciet, non certa & ſpecifica quædam ad morbum ſanandum proſtare medicamenta, ſed plura ſæpius, quæ alios juvant, aliis eodem morbo laborantibus nocere. Atque hanc ob rationem clariſſime apparet, non meliorem ad medicorum diſcordiam & diſſenſiones, quas inter ſe alunt maxime de diverſis in hoc vel illo morbo medicamentorum effectibus, componandas viam dari, ac ſi ſemper, ubi fauſtus vel infauſtus in morbis effectus ab iis obſervatus fuerit, is ad circumſtantias in hiſtoriis morborum contentas referatur. Verum vulgus medicorum hæc omnia parum curat, ſed audito tantum morbi titulo, & recenſitis quibuſdam ſymptomatibus, protinus ad præſcribenda remedia properat,

quæ

quæ ipſi vel per experientiam in ſimili morbo viſa vel audita fuerunt ſalutaria, vel mox etiam promptus & paratus eſt ad rejicienda ea, quæ ex perverſo quodam prejudicio ipſi vel audita, vel viſa fuerint noxia.

Deinceps præſtans & peritus medicus ex vera morbi hiſtoria & rebus antecedentibus, primam morbi originem & fontem, à quo ſymptomata ceu effectus profluunt, curate eruere ſtudet, medendique intentionem ad cauſam, maxime proximam removendam dirigit. Verum, qui ſine ratione artem exercent, ſymptomatum magis quam cauſæ rationem habent, & ad illa abigenda omne conferunt ſtudium, & varia atque minus accommodata exhibent. Eſt vero præcipuus ſagacis & rationalis medici character, non multis variisque, ſed paucis, appropriatis & efficacibus ad morbum profligandum, uti remediis. Etenim cauſæ morborum tam proximæ, quam mediatæ non tam multiplices & diffuſſæ, ſed ſimplices & paucæ ſunt, licet ratione locorum valde diſſidentes effectus producant, ad quas abigendas non tanta remediorum copia & varietate opus eſſe deprehendimus, modo recto ordine, tempore & modo adhibeantur. Longe vero aliter procedit minus rationalis in morborum curatione, utpote qui, ſi exhibitum medicamentum non ſtatim deſideratum exhibet effectum, hoc facile mutat & aliud ordinat; quod ſi iterum expectationi minus reſpondeat, rurſus aliud ſubſtituit. Qua perverſa medicamentorum varietate & multitudine tantum abeſt, ut vim morbi debellet, ut potius ægrotum obruendo, morbum pejorem & contumaciorem ſæpiſſime reddat. Quæ cum ita ſint, antiquiſſimi artis noſtræ magiſtri ſat graves habuerunt cauſas, quare crebriorem remediorum mutationem tantopere prohibuerint, eamque tantum non ſemper inſecuram & ſaluti ægrotantium valde adverſam exiſtimaverint. Ea quippe cujuſvis medicamenti indoles atque facultas eſt, ut corpori inferat mutationem, quæ ſi non apta, ſed aliena, nec abigendæ morbi cauſæ accomodata eſt, longe majores ſæpe concitat turbas, ſalutares

naturæ motus pervertendo. Scite itaque magnus ille Anglorum philoſophus *Verulamius Lib.* I. *de augment. ſcient. remediorum copiam & varietatem ignorantiæ filiam appellavit*; & medicos ad præſcribenda & mutanda remedia tam faciles juſto zelo his verbis reprehendit: *etſi ex opera medicorum quotidiana, quam inviſendo, aſſidendo, præſcribendo ægrotis præſtant, putaret quiſpiam, haud ſegniter illos curationem perſequi, atque in eadem certa quaſi via inſiſtere; tamen, ſi quis ea, quæ præſcribere & adminiſtrare ſolent medici, accuratius introſpiciat, inveniet pleraque vacillationis & inconſtantiæ plena, & quæ ex tempore excogitantur, ac in mentem illis veniunt, abſque certo aliquo præviſo curationis termino.*

Ego ſæpius à Principibus etiam viris quæſitus, quomodo peritus & præſtans medicus, cui fidere tuto poſſimus, ab imperito diſcerni poſſit, reſponſum dedi, vitandum eum eſſe, qui, antequam veram morbi indolem & cauſam, ægrotique naturam paulo penitius cognoverit, mox ad præſcribenda & ſæpius mutanda medicamenta paratus ſit; commendandum vero eum eſſe, qui, priuſquam ſe accingat ad ordinandum remedium, permultis quæſtionibus habitum corporis & animi, robur naturæ, digeſtionis & excretionis negotium, morbi genium, originem & cauſas remotas ex diæta, vitæ genere & aliis accuratiſſime ſcrutatur, & prægreſſa ſeria meditatione, perpauca cum debito vitæ regimine, ſed diutius continuanda remedia præſcribere conſueſcit; utpote ſemper ſuſpecta eſſe debet nimia medicamentorum mutatio, quam etiam valde improbarunt veteres, id quod *Celſus, l.* 3. *c.* 1. prodidit his verbis: *oportet itaque, ubi aliquid non reſpondet, non tanti putare authorem, quanti ægrum, & experiri aliud atque aliud. Sic tamen, ut in acutis morbis cito mutetur, quod nihil prodeſt: in longis, quos tempus, ut facit, ſic etiam ſolvit, non ſtatim condemnetur, ſi quid non ſtatim profuit, minus vero removeatur, ſi quid paulum ſaltem juvat; quia profectus tempore expletur.* Nam ſi ulla in re & arte ad exoptatum conſequendum ſcopum, temporis exſpectatione atque beneficio opus

eſt:

eſt: certe in operibus artis noſtræ valet; nam ad certum effectum præſtandum, ſive ad inſenſum illud, quod motibus vitalibus obeſt è corpore removendum, certa proportione, menſura & numero motuum, qui tempore continetur, opus eſt. Spectat huc Juvenalis dictum: Cunctator debet eſſe, qui de ſalute judicat.

Deinceps prudens medicus in recto adminiſtrandi remedia uſu, maxime omnium naturam corporis debilem & imbecillem à valida & robuſta probe diſtinguere debet; utpote illa & omnibus morbis & gravioribus ſymptomatibus obnoxia eſt, & quam facile à cauſis atque rebus minus amicis offenditur, imo difficulter ſaneſcit, cum naturæ corpora robuſtæ morbum, validaque ad nocendum medicamenta facilius ferre, nec non ſuperare poſſint. Medici itaque periti eſt, non modo naturas robuſtas à debilibus, ſed etiam medicamenta valida, fortiora à debilibus & lenioribus probe diſcernere; nam divus ſenex in *Lib. de homin.* §. 54. perite prodidit, *medicamenta à natura fortiora, quibus vis ſtatum corporis tranſmutandi ineſt, nec in debilibus morbis, nec debilibus naturis dare oportere*; omneſque ſaniorum medicorum ſcholæ quotidie adhuc utiliſſimo hoc monito perſonant; ſed vulgares practici ſaluberrimum hoc monitum non attendentes, nec morbi vehementiam, nec vires ægrotantis imbecilles, nec medicamenti fortiorem effectum conſiderant, ſed ad contumacem & chronicum occurrentem morbum ut eradicetur, vi quadam & vectibus quaſi opus eſſe exiſtimant, & hinc fortioribus ex purgantium, ſalivantium, emeticorum, ſudoriferorum & diureticorum claſſe utendum eſſe, perverſe judicant. Sed dici vix poteſt, quantum damni malo chronico laborantes inde experiantur. Ego ſæpius non ſine dolore, à medicis etiam in dignitate conſtitutis, exitiales à medicamentis, fortioribus & ſæpius repetitis, imbecillimis adminiſtratis, errores commiſſos animadverti, ut ſplendidæ etiam perſonæ, quæ ſecurioribus poterant ſervari, perierint. Ego ſancte affirmare poſſum, me, cum ultra dimidium ſeculi innumerabilibus ægrotantibus profuerim, nunquam non ab omnibus vehementioribus ex evacuantium,

tium, ſedantium & alterantium claſſe, ſedulo & ſollicite tam in morbis acutis, quam chronicis abſtinuiſſe, ſive naturæ robuſtæ, ſive imbecilliores fuerint, ſed lenioribus, ſecurioribus uſu longo exploratis, cum patientia, & expectatione temporis, curationes, benedicente Deo, abſolviſſe feliciſſime. Hac enim ſecura & leniori methodo, innumeros affectione hypochondriaca, melancholica, maniaca, cachectica, ſcorbutica, hydropica, aſthmatica, & intermittentium contumacia laborantes, me integerrime ſanaſſe certe profiteor.

Accedimus jam ad alia criteria, quibus peritus ab imperito medico poſſit diſtingui: hic quippe firmiter ſibi perſuaſum habet, non modo in quovis morbo, certa dari ſpecifica & ſalutaria medicamenta, quæ ceu arcana ſumme extollit, verum etiam medicinas exſtare univerſales, per chymicam artem, ex auro maxime paratas, quarum mirabiles in ſingulis morbis effectus deprædicando, magnam apud ignarum vulgum famam magnumque lucrum aucupatur. At vero eruditus & candidus medicus phantaſmata hæc & ludibria, quæ ex male ſana theoria phyſico-medica proveniunt, ridet, optime gnarus, morborum cauſas & tempora, ægrotantiumque naturas, multum admodum variare; ideoque nec ullum eſſe medicamentum, quod his omnibus poſſit ſatisfacere, multo minus id, quod aurum ingreditur. Siquidem abunde ſatis ex chymicis conſtat, nullum omnino in univerſa rerum natura exiſtere corpus, quod ad medicum uſum ipſo auro minus ſit idoneum, dum à nullo menſtruo liquore, niſi corroſivo, quem ex nitro & ſale communi præparare ſolemus, arctiſſima ejus compages, à qua gravitas, qua nulla major eſt, dependet, diſſolvitur; & falſiſſimum eſt, per inſipida, ut falſo perhibent, menſtrua, intimam hujus metalli ſolutionem poſſe obtineri, quæ tamen neceſſaria ſit, quando in corpore humano effectum debet præſtare.

Neque minus inter requiſita præſtantis atque vere rationalis medici, id omnium maxime debet referri, ut de rebus medicis, per experientiam nondum ſatis cognitis, rectum ferre judicium

poſ-

poſſit. Occurrit ſæpius medenti in artis exercitio, ad conſilium, dandum, caſus plane ſingularis, & propter varia & mirabilia ſymptomata nunquam ante annotatus, ubi diligenti circumſpectione, meditatione & acri judicio opus eſt, ut non modo morbi atque ſymtomatum rationem, ſed aptam quoque & tollendis cauſis accommodatam inveniat methodum. Neque deinceps novum, ſed frequentur obvium eſt, ob peculiarem & extra naturæ ordinem quaſi contingentem tempeſtatum & temporum anni conſtitutionem nova morborum, maximeque febrium graſſantium, prodire ſchemata, quorum commoda ſanandi ratio per experientiam nondum ſatis conſtat, ſed ſollicitam medici de ea invenienda curam omnino poſtulant. Neque hic labor medicum rerum medicarum vere peritum, adeo multum fatigat; ſiquidem hic non minus theoria phyſico-medica, quam neceſſario obſervationum clinicarum apparatu inſtructus, attenta circumſtantiarum ac cauſarum, tam antecedentium quam conſequentium conſideratione, facile poteſt invenire, quænam medendi via ſit ineunda; & num per venæ ſectionem, per laxantia, & per acida ac nitroſa potius, quam per volatilia & ſpirituoſa inſtitui debeat curatio. Quare perite ab *Hippocrate* inter præſtantis medici notas, hanc præcipue in ejus *lib. de priſca medicina* relatam legimus, *ut aliquid poſſit invenire, ſi quando novus, & antea non obſervatus morbus occurreret.*

Notum quoque porro eſt, ſub diverſo climate, v. g. in regionibus ad ſeptentrionem vel meridiem vergentibus, certa dari morborum genera, à diverſi cœli, aëris, victus & vivendi ratione derivanda, quæ pro diverſitate ſua differentem quoque poſtulant ſanationem, dum, optime notante *Celſo Lib.* I. *p.* 8. *aliud opus eſt Romæ, aliud in Egypto, aliud in Gallia.* Quandocunque igitur medicus rationalis, ut ſæpius evenit, locum mutare, & ex Dania & Suecia in Italiam, vel ex hac & aliis calidioribus regionibus ſeptentrionem verſus debet concedere: facile auguratur, ipſa medicamenta ſibi eſſe permutanda, longeque aliam curandi

di methodum excogitandam, dum fortiora & potentis indolis remedia, quorum uſum ſeptentrionales, ceu robuſtioris naturæ incolæ ſine noxa commodiſſime ferunt, calidiorum regionum gentibus, quæ ſenſibilioris ſunt naturæ, nunquam fere non graviſſimo ſolent eſſe detrimento. Accedit adhuc, quod p.o temperamentorum varietate, & pro diverſa humorum in diverſis gentibus conditione, medicamentorum quoque operationes mirum in modum differant. Ita Belgis, quorum corpora rudiores habent fibras, minus elaſticas, & difficulter mobilibus ſcatent ſuccis, ſalia volatilia, ſpirituoſa & infuſa calida optime conferunt, quæ Italis contra, quorum humores fluxiliores & mobiliores, ac fibræ magis tenſæ & elaſticæ ſunt, graviter ut plurimum nocent; ſed his anodyna, lenientia, nitroſa conducunt. Id quoque circumſpectum medicum probe admonet, ut in perlegendis medicorum monumentis diligenter attendat, in quanam regione vixerit, cujus ſcripta legenda & imitanda ſibi ſumit, ne forte Belgici auctoris præſcriptas formulas, in iſta regione optime proficuas, ſine diſcrimine, ægrotantibus in calidioribus locis commendare audeat.

Magnum adhuc eſt diſcrimen inter medicum principiis phyſico mechanicis probe inſtructum, & inter eum, qui in utiliſſimis hiſce doctrinis rudis & quaſi hoſpes eſt. Ille enim cujuſvis ſimplicis ex triplici naturæ regno petiti, v. gr. aquarum, maximeque fontium tam calidorum quam frigidorum elementa, principia & vires, licet uſu antea nunquam exploraverit, ex odore, ſapore & analyſi chymica poteſt cognoſcere; & quales in hoc illove morbo, hoc vel alio tempore, & in hac illave corporis conſtitutione effectus exſerere poſſit, prævidere. Quod ut clarius adhuc pateat, exemplum adducere placet. Satis, ut arbitror, per experientiam notum eſt, corticem caſcarillæ in nimiis alvi fluxibus, tam ſeroſis, quam ſanguineis, efficaciſſimam eſſe medicinam: quem effectum & operandi modum rationalis medicus, etiamſi nihil unquam de eo audiverit, ex penitiori,

nitiori, & ſecundum artis leges ſuſcepta hujus medicaminis exploratione, facile poterit cognoſcere. Etenim, quum hicce cortex gratum de ſe ſpargat odorem, & principium contineat amarum, terreum ac reſinoſum, optime exinde anodynam, roborantem & acres humores temperantem colligit virtutem.

Ulterius ſagax & peritus medicus in perſanandis, maxime acutis paſſionibus, non ſolum ad medicamenta eorumque agendi efficaciam, ſed ad beneficium quoque & miniſterium ipſius naturæ, quæ ab antiquiſſimis optima morborum medicatrix dicitur, reſpicit, eo, quod hæc ipſa ſola ſæpius, vel levi tantum arte, aut commoda diæta adjuta, in plebejis, ruſticis & iis, qui medico & medicamentis deſtituti ſunt, populis, ægritudines valde periculoſas, ut peſtem, exanthematicas, varioloſas, morbilloſas & inflammatorias febres depellit quam optime.

Perpauci vero ex medicorum numero ſunt, qui hanc ſalutarem artificioſiſſimæ corporis animalis fabricæ, ſive naturæ à Deo inſitam therapiam agnoſcunt recteque intelligunt, cujus tamen ope non modo ipſum corpus animale, in ſe & ſua natura perpetuo corruptioni obnoxium, per omnem vitam à tetra putredine integrum conſervatur, verum etiam quod ſanitati & vitæ adverſum eſt, per varii generis emunctoria expellitur, amicum vero & utile intus retinetur. Rectiſſime hinc prudens medicus in morbis, maximeque acutis ſanandis, excretionum motuumque præternaturalium indolem, vim & efficaciam, & tempora quibus fiunt, probe ſcrutatur, & num ad ſalutis vitæque tutelam ac ſanitatis reſtitutionem, an potius ad corporis deſtructionem & interitum tendant, probe examinat, eoſque ſi deficiunt, vel excedunt, commoda medicina moderari inque ordinem redigere ſtudet, præſertim quum in hoc naturæ miniſterio recte gubernando, artis noſtræ uſus & potentia quam maxime conſiſtat. Quum vero naturæ motus ordine & tempore ſæpius recto fiant, & per convenientia loca materia corpori infenſa expellatur; ca-

vet omnino prudens medicus, ne forte ſalutarem naturæ ordinem inepta & vehementi medicina perturbet.

Minime vero id attendunt imperiti medici, qui naturæ legum in medendo neſcii, medicamento vel fortiori, vel leniori ſingulis fere horis repetito, ſæpiuſque incongruo hunc laudatiſſimum naturæ ordinem peſſimo ritu intercipiunt, & damnum inferunt præſentiſſimum.

Verum enim vero ſurrexerunt hac tempeſtate celeberrimi nominis viri, qui huic naturæ beneficio nimium pretium tribuerunt, adeo, ut fere rationalis medicina non parum inde decrementi accipiat. Statuunt videlicet, per naturam intelligi debere animam, quæ rationis particeps eſt, & quæ ſumma ſapientia atque arte ipſum corpus formavit; & hinc non dubitandum eſſe, quin eadem ſapientia illud gubernet & conſervet; motus videlicet ita adminiſtrando & dirigendo, ut in ſtatu tam ſano, quam præternaturali, quod noxium eſt, & interitum minatur, per convenientia loca expellatur; indeque concludunt, ad artem exercendam non ſubtili theoria, vel ratione ex principiis phyſico-mechanicis petita, ad explicandas res medicas, opus eſſe; utpote quæ in conſideratione rerum inanimatarum magis, quam in corporibus, quæ ſenſu & cognitione interna prædita ſunt, locum ſibi vindicent; ſed ſufficere, ut medicus tantummodo naturam, per medicamenta pauca & ſelecta, quæ alterandis vitioſis humoribus, & iis per congrua loca blande evacuandis ſerviunt, adjuvet. Licet vero hæc ſimplex & facilis medendi methodus in perſanandis paſſionibus levioribus & quæ facile tranſeunt, & ubi ſatis virium eſt, non improbanda ſit: minime tamen eam ſolam tam in acutis quam chronicis avertendis ac vincendis morbis ſufficere arbitramur, cum natura & hæc methodus benigna in perſanandis contumacibus paſſionibus, ut ſunt lues venerea, gonorrhœa, affectio hypochondriaca, melancholica, maniaca, cachectica, ſcorbutica, hydropica, phthiſica, aſthmatica & diuturnæ intermittentes & anomalæ febres, atque epileptici,

epileptici, ſpaſmodici motus, parum valeat: & opus hic ſit potentioribus, & multo pluribus remediorum generibus, & magno in applicandis remediis judicio, quod plura requirit ſubſidia.

Verum ut aperte de hac nova theoria medica noſtram interponamus ſententiam, aſſerimus, artis medicæ objectum neutiquam eſſe corpus, à ſapiente principio formandum, ſed quod jam ſapiente & divina ſemini inſita virtute formatum eſt; cujus motus tantum medicus ſua ſapientia, per convenientem rerum neceſſariarum adminiſtrationem regere debet; ſiquidem motus vitales, qui pure mechanici ſunt, in formato corpore neutiquam amplius à ſapiente interno principio fiunt & ſuſtentantur, neque ad ſalutarem finem in morbis diriguntur; ſed à cauſis mere externis, evidentibus, neceſſariis, puta elementis & alimentis, medicamentis aliiſque remediorum generibus dependent reguntur & conſervantur: Siquidem deformes poſt vulnera externarum partium relictæ cicatrices abunde docent, nihil adhuc à natura in corpore ſapienter formari. Deinceps notandum eſt, veteres per vocabulum naturæ, vel vires corporis motrices, vel ſolidarum partium ſtructuram, quæ pro diverſa ætate, ſexu, vitæ genere, & diſpoſitione nativa ac hæreditaria varia eſt & mutabilis, tantummodo indigitaſſe, ideoque has res naturales dixiſſe. Equidem non negandum eſt, magnam vim phantaſiæ eſſe vitales motus non quidem efficiendi, ſed duntaxat turbandi & pervertendi, ut videmus in animi affectibus & morbis, qui exinde fiunt; ſed hos pravos effectus, ut in ordinem redigat, nec phantaſia, nec anima rationalis quicquam valet, ſed prudens medicus ac commoda medicina id præſtare debet. Neque unquam veteribus in mentem incidiſſe reor, ut in animantibus ens cognitione interna præditum, omnis generis motus certum in finem efficiens, conſtituerint. *Hippocrates* pluribus in locis id diſertis verbis negat, qui *lib.* 1. *de diæta* §. 6. *de naturis hominum* inquit, *res faciunt, non ſciunt; quæ vero faciunt, ſcire ſibi videntur; & quæ quidem vident, non cognoſcunt: attamen omnia ipſis ſiunt per*

 divinam

divinam neceſſitatem. Et *lib. de morb. vulgar. Sect.* VII. §. 6. ait, *natura ipſa ſibi per ſe, non ex conſilio, motiones ad actiones ſubeundas invenit à nullo edocta, citraque diſciplinam ea quæ conveniunt, efficit. Helmontius*, qui aliàs multum immaterialibus animæ ideis favet, ab hac ſententia plane etiam eſt alienus; utpote in *Lib. de mort. introitu in natur. human.* lectu digniſſimo §. 10. negat, corpus humanum, quale nunc eſt lapſorum, à mente ad certum finem agente, immediate regi, quemadmodum fieri videmus in iis quæ hominum artificio inſtruuntur & perficiuntur; & ridet hoc in paſſu ipſum *Ariſtotelem* ceu naturæ plane ignarum, quod res naturales cum artificialibus confuderit, dum in his quidem cauſa finalis locum habeat, & ſupponatur artifex, qui media dirigat; in illis vero, ſeu rebus naturalibus locum non inveniat; unde, quicquid in natura fit vel generatur, ſeminum neceſſitate fieri, recte arbitratur, adeo, ut ſemina ſint rerum principia & cauſæ naturales, ac ob fines, non quidem ſibi, ſed ſoli Deo cognitas agant. *Aretæus* hinc recte *naturam artem Dei* appellare videtur. Equidem natura non eſt unum quid, ſive una cauſa, qua animales functiones reguntur; ſed vox eſt, quæ plures complectitur cauſas, & non modo organicam ſolidorum ſtructuram, & peculiarem fluidorum craſin, ſed potiſſimum mutuum atque alternum ſolidorum ac fluidorum motum ſyſtalticum & diaſtalticum, nec non progreſſivum, inteſtinum, ſecretorium & excretorium, item undulatorium & tonicum denotat; quo ſalvo, omnes functiones tam vitales & animales, quam naturales recte ſe habent.

Et quemadmodum in macrocoſmo, animantium & vegetabilium ex ſeminibus evolutio, nutritio, fœcundatio, maturatio, perfectio & vita per motum atque cauſas evidentes mere mechanico-phyſicas, & per elementa, & potiſſimum per aëreo-æthereum fluidum ſolis calore, quem veteres ignem dixerunt, agitatum producitur: ita etiam in microcoſmo id ſimili modo evenire, certiſſime colligitur; cum quotidie obſervemus, quantam mutationem in omnibus corporis humani functionibus vitæ ge-

nus,

nus, habitus corporis, diætæ, aëris, temporum anni, tempeſtatum, locorum differentia efficiant, & quomodo etiam ab hiſce rebus animi operationes, mores, inclinationes & ex parte actus rationis varient. Sed non hujus eſt loci & inſtituti, diutius hiſce immorari; id tantum dico; hanc philoſophandi rationem nihil plane ad diſciplinam medicam pertinere, ut de ea ſilere conſultius ducamus. Nam omnem rationis in rebus medicis explicandis, & cauſis morborum inveſtigandis, in quibus tamen omne medicationis momentum conſiſtit, uſum adimit, atque etiam rerum non naturalium & medicamentorum virtutem & operationem in corpus humanum dubiam nec non incertam reddit: namque illa non ex arbitrio animæ operantur, ſed inviolabili neceſſitate, ſi requiſitis conditionibus applicantur, certum ac determinatum effectum edunt. Id unicum adhuc in eorum gratiam, qui medicinam principiis phyſico-mechanicis ſuperſtructam quaſi infamare omni conatu ſtudent, ad bene expendendum addere volo: ponamus, naturam ſive animam rationalem, vitalium etiam & naturalium functionum principium & cauſam eſſe, eas in certum finem dirigendo: ſed tamen eam ipſam nihil prorſus ſine mechaniſmo, id eſt, ſine certa ſolidorum ſtructura & fluidorum diſpoſitione efficere poſſe, certiſſimum eſt. Nam hæc, ſi non conveniente temperie, proportione & ordine ſunt conſtituta, omnia fiunt præter naturam, & verſa vice. Jam vero nihil evidentius eſt, quam quod medicus arte ſua non in animam, ſed in cauſas phyſico-mechanicas, quibus hæc tanquam inſtrumentis utitur, tantummodo operationem & effectum habeat.

Permultum quoque intereſt ſcire, ad boni medici doctrinam, ſtudia & officium minime pertinere, ut ſubtiliori rerum obſcurarum meditationi & cognitioni indulgeat, ſed ea potiſſimum, quæ in ſenſus incurrunt, quæ uſum habent, & de quibus evidens ratio conſtat & dari poteſt, ſectetur. Uti enim multa in rerum natura ſunt difficultatum mæandris involuta, quæ omnem cognitionem

nitionem & intellectus humani aciem exſuperant; ita etiam in philoſophia rerum naturalium & medicarum id contingit: quæ ſecreta naturæ tutius eſt mirari, quam rimari velle. Ad hunc cenſum pertinent, unde vis in quovis ſemine multiplicativa oriatur, & quomodo formatio partium in utero fiat; qua ratione cogitatio & phantaſia in corpus operetur, & rurſus, quomodo ſanguinis conſtitutio & motus, mentis uſum alterare poſſit; item, in quonam ſtupenda vis miaſmatis & contagii in peſte aliiſque morbis malignis conſiſtat; qualis ſit proportio inter naturæ & morbi vires; quomodo ſenſationes fiant in nervoſis partibus; an motus febriles & præternaturales propter cauſam naturæ infeſtam, bona intentione & ſæpius mala inventione, excitentur? Quæ omnia poſſunt tuto à medico ignorari, quia ſine his ad ſanitatem hominem poteſt perducere. Sufficit, ut is per frequentem uſum, attentamque experientiam & ſolidam demonſtrationem & rationem ſciat diſcernere perniciosa à ſalutaribus, atque rationes phyſicas, licet non geometricas adferre. Accedit, quod hanc maxime ob cauſam nimis curioſa harum rerum imperſcrutabilium indagatio ſit evitanda, quod videlicet non niſi materiam & occaſionem peſſimarum contentionum, litium & altercationum præbeat, quæ medicorum amicam harmoniam & concordiam, in conſultationibus valde neceſſariam, dirimunt.

Ceterum ad ſagacis & præſtantis medici ſcientiam atque officium quam maxime pertinet, ut valetudinem integram, & ab omni morborum inſultu liberam idoneis remediis, ex fonte diætetico potiſſimum petitis, diutius præſtet. Nam inter partes medicinæ diætetica primas omnium tenet, & olim etiam maximi ſemper habita fuit, artiſque certitudinem in avertendis morbis evidenter demonſtrat; cum longe expeditius ſit, corpus à morbis defendere, quam illud corruptum & vitioſum reſtituere. Per remedia vero diætetica ea intelligimus, quæ ex ſinu rerum non naturalium, ſeu abſolute ad vitam neceſſariarum, cumprimis deſumta ſunt. Nam quemadmodum recto harum rerum

uſu, vita & ſana, & longa, diu perſiſtere poteſt: ita ex plane perverſo & inordinato harum abuſu, omnis generis vitia & mala in corpus incidere, certa & attenta obſervatione edocemur. Eſt itaque præcipua doctrinæ & ſcientiæ medicæ pars, harum rerum, quibus omni momento ad vitam opus habemus, ex ſolidis phyſicis principiis, intimam cognitionem ſibi comparare, ut quid mali ad morbos procreandos, & boni ad eos avertendos ac ſanandos efficere queant, dilucide addiſcant. Nam & elementorum, aëris potiſſimum, & alimentorum, præſertim ubi à temperie valde deflectunt & ſubito mutantur, maxima vis & poteſtas eſt in corpus humanum, ejus humores & motus immutandi, imo ipſum animum & rationem alterandi. Ideoque dantur morbi certis locis, regionibus & climatibus proprii, & pro diverſa temporum anni, tempeſtatum conſtitutione, & extraordinaria ac ſubita mutatione, varii generis mala enaſcuntur. Non datur itaque certior & ſecurior methodus & præſervatoria, & curatoria, quam per ejuſdem naturæ & generis auxilia, quia ſunt naturæ magis amica, temperatiora, nec vehementia, ſed per gradus & paulatim operantur. Inde etiam factum, ut nulla pars medicinæ, antiquiſſimis quoque temporibus, majori pretio, quam diætetica habita fuerit. *Hippocratis* monumenta, quæ poſteritati reliquit, *Libri de victu acutor. de diæta, Libri epidemior. de natura aëris, aquar. & locor. de alimentis*, id luculenter declarant. *Aſclepiadis* tota ſanandi methodus in recta victus ratione repoſita fuit. Si *Cornel. Celſi* librum quartum evolvimus, in quo fere de omnium vitiorum, quæ in interioribus corporis partibus ſedem ſuam habent, curatione agit, hanc ipſam maxima ex parte mutatione cœli, locorum, vitæ generis, varietate ciborum atque potus, item abſtinentia, variaque corporis exercitatione & motu, frictationibus, balneis, linimentis hunc virum præſtitiſſe animadvertimus. Et inter omnes medicos, qui ſolidi quicquam & laude dignum memoriæ prodiderunt, quos imitari poſſumus, ſunt maxime Itali, ut Sanctorius, Mercurialis, Montanus; & noſtro ævo Ramazzi-

nus,

nus, Baglivus, Lancisius, quia hanc principem artis noſtræ partem, adjuti experimentis phyſico-mechanicis, quæ optime naturam corporum & motuum cauſas ac leges explicant, paulo ſubtilius, longeque optime excoluerunt. Sique veritatem non diſſimulemus, utique non modo in avertendis, ſed etiam ſanandis, præcipue chronicis paſſionibus, per remedia & præcepta diætetica, ſi obſerventur, plus quam per pharmaceutica & ſecreta tantopere decantata effici poſſe, certiſſimum eſt. Præterea recte ac perite *Galenus* dixit: *nullum tam efficax remedium medicinam habere, quod auxilium afferre queat, ſi ei victus vel reſiſtat, vel non adjuvet.* Neque hujus moniti deficit ratio; ſiquidem morborum origo à cauſis evidentibus, prava diæta, & malo vitæ regimine, atque ſex rerum nonnaturalium perverſo uſu, inprimiſque ab imbecilli & ſenſibili natura, unice dependet; quibus cauſis permanentibus, omnis medicamenti vis infringitur. Præter hæc optime olim *Plutarchus* annotavit, *ob novam victus rationem, novos incrudeſcere morbos, & corporum naturam aliam atque aliam inde temperaturam ſuſcipere.* Purpura chronica, quod Germaniæ incolis, noſtro jam tempore, tam familiare ſit vitium, nulla mihi videtur alia cauſa, quam frequentiſſimus infuſorum calidorum, præſertim potus coffee uſus, quo viſcidi & bilioſi recrementitii humores acuuntur, & ad ſuperficiem corporis propelluntur. Diſpoſitio quoque, quæ inclinat ad hæmorrhoides, noſtro tempore longe frequentior quam olim eſt, apud eos potiſſimum, qui cibis penetrantis ſaporis per aromata peregrina comparati, & vinis calidioribus ex Gallia, Hungaria, & exteris regionibus petitis, delectantur; quibus ſanguis circa lumbarem regionem ebulliens, & per pilulas quas aloe ingreditur, concitatior redditus, ubi per venas ſedis exitum non invenit, non modo ſtagnans cœcas hæmorrhoides parit, ſed & ad interiora regurgitans, pathemata ſpaſmodica ſic dicta hypochondriaca excitat, qui morbus noſtro tempore nimium ſolennis eſt. Ulterius ſciendum eſt, ſagacem hominem ſibi debere eſſe medicum, obſervando ea, quæ ex cibo

&

& potu, aliiſque rebus ipſi utilia atque ſalutaria, vel minus talia ſint. Quare ſemper mihi perplacuit pulcherrimus *locus*, qui extat in *Xenophonte de dictis & factis Socratis p.* 513. *Is monebat ſuos auditores, ut magnam haberent valetudinis curam, tum à peritis diſcendo, quæ commoda ſint, tum etiam totam per vitam de ſe obſervando, quis potus, quis cibus, quiſve labor conferat, quia oblivio, mœror, furor, duritieſque animi nonnunquam à mala corporis habitudine oriuntur, & quibus corpora recte valent, nullum inde ad mentem redundat periculum.* Et profecto tam mutua & amicabilis mentis & corporis communio eſt atque ſocietas, ut corpus ſanum mentis ſanitati etiam faveat; & contra ſana mens ad corporis ſanitatem ſervandam multum valeat. Spectat huc inſignis locus ex *Hippocrate*, qui extat *lib. de flatibus* §. 20. *nihil magis*, inquit, *ad prudentiam confert quam ſanguis; hic ergo cum in conſtanti habitu perſiſtit, conſiſtit etiam prudentia; ſanguine vero permutato, concidit ſimul & prudentia.* Et *lib.* 1. *de diæta* §. 30. totus in eo eſt, ut demonſtret, *animæ ſapientiam à recto victu dependere, & ſi læſa fuerit, reſtitui poſſe, illo emendato.* Quam utilis vero & neceſſaria ad tuendam vitam & ſanitatem diætetices ſit ſcientia, nullibi rectius & clarius, quam in corporibus imbecillibus, apparet; quorum in numero ſunt ſenes, & à natura debiles, à gravi morbo vix convaleſcentes, & qui ab immodica ſanguinis, ex quacunque etiam cauſa, profuſione, vel à nimiis vigiliis, fame, aut diuturno mœrore languentes redditi, vires amiſerunt: iis vel levis in diæta error nocet; ſi gravis fuerit, vel morbi antecedentis recidivam, vel alium pejorem morbum ingignit. Hos itaque ante omnia ordinate agere & leges diæteticas ſervare oportet: ne in vitia, præcipue tabem inferentia incidant, quod fit, ſi convaleſcentes à morbo, arbitrio ſuo vivant, & ſubito rurſus inordinato vitæ genere utantur. Quamvis vero doctrina harum rerum ſit longe optima & utiliſſima, mirandum tamen eſt, perpaucos ex medicinæ ſtudio deditis eſſe, qui hanc imprimis excolendam, ſibi

perſuadent; & ſunt præcipue ii, qui non niſi medicamentis & arcanis adverſus morbos pugnant, & qui hanc doctrinam imbiberunt, naturam corporis humani ſatis per ſe eſſe ſapientem, ut ſi vitium quoddam in diæta acceſſerit, illud quod nimium ſit, per convenientia emunctoria expellat, ſique valde infenſum fuerit, adverſus id ſe armet, imo quandoque auctiori motu in febribus expellat; ut non tam curioſa victus obſervatione opus ſit. Et ea propter etiam doctrina & inſtitutio rerum phyſicarum, quæ per effectus & varia experimenta, tam chymica quam mechanica comparatur, nimis aperte ab his negligitur nec ſatis æſtimatur, nec aliis, ut ſcitu neceſſaria commendatur. Ego vero omni tempore, quo arti noſtræ docendo & exercendo vacavi, nihil prius, nihil poſterius habui, quam ut hanc medicinæ partem, quæ nos ad rerum naturalium, elementorum & alimentorum penitiorem cognitionem atque peritum uſum & applicationem perducit, iis omnibus, quibus ſua aliorumque ſalus curæ cordique eſt, ſummopere commendarem; idque in meis de diæta, rerumque phyſicarum indagatione editis ſcriptis ſatis oſtendi.

Reſtat jam, ut etiam de parte medicinæ omnium nobiliſſima & vetuſtiſſima chirurgica, quæ externarum partium vitiis recte medendi præcepta tradit, noſtram ſententiam dicamus; quod videlicet hæc ipſa medico ſcitu ſit ſumme neceſſaria. Complures quidem in hac perverſa verſantur opinione, hanc artem, quæ manu ſanat, & in ſectionibus atque externis remediis applicandis verſatur, directe ad medicinam non pertinere; at hi certe neſciunt, totum hominem, tam quoad externas, quam internas partes, medicinæ eſſe objectum, & has invicem tam mirabilem intercedere conſenſum, ut vitium, quod externis inhæret, perfacile tranſeat ad interiores, & iſtæ contra graviter luant, ſi hæ morboſe afficiantur. Præterea ſciendum eſt, vitia, quæ externis partibus inhæreſcunt, & quæ chirurgi ope egent, etiam internas occupare, ut dolores, tumores, extravaſationes, ſcirrhi, inflam-

inflamationes, ulcera, apoſtemata ; & ſingula non tantum externa, ſed etiam interna medicamenta requirere; ut adeo pateat, chirurgi & medici munus non multum differre. Neque prætereundum, topica, pro diverſa vitiorum ratione & natura corporum, inſignem, ne qua noxa inferatur, prudentiam deſiderare; ex quo clare apparet, nec medicinam à chirurgia, nec chirurgiam rationalem, ut verum dicam, à medicinæ fundamentis nullo modo poſſe ſeparari. Recte igitur ſentiebant veteres, qui ex familia Æſculapii ortos & arte medica imbuendos, ante omnia chirurgiam edocebant; ideoque in ſuis de re medica monumentis ſummum eidem pretium ſtatuebant. Atque etiam olim, & noſtra hac tempeſtate, illi medici, qui paulo curatiorem corporis humani anatomen cum chirurgia excoluerunt, præ omnibus aliis magno honore habiti, ſummam celebritatis famam conſecuti ſunt. Sed quàm pauci ſunt, qui egregiam hanc artem probe intelligunt! Ii quoque, quod turpe dictu eſt, qui unice huic arti operam ſuam addixerunt, eamque ex inſtituto tractare volunt, ut plurimum ſuam in ea ignorantiam palam faciunt, ut ideo & ratio & ſalus reipublicæ medicum hujus artis pariter gnarum, rerumque in ea obviarum peritum jure poſtulet, quo inſcitiam chirurgorum conſilio adjuvare, & modeſta admonitione poſſit corrigere. Etenim, quicunque ex chirurgis artem ſuam non empirice, ſed ita, ut decet rationalem, tractare vult, is non modo ex anatome, corporis humani partium externarum, ut oſſium, muſculorum, nervorum, tendinum, membranarum, glandularum, vaſorum, fibrarum ſtructuram, ſitum, connexionem atque uſum tenere: ſed & inſuper doctrinam de circulo ſanguinis, de vita & conſervatione ſanguinis, de viribus & robore partium, de nutritione recte perſpectam habere debet, ut deinde eo melius de externis læſionibus, nec non de remediorum uſu & noxa, judicium ferre poſſit.

Præter hæc utique operationes manuales, congruis & aptatis inſtrumentis, omni dexteritate ac circumſpectione, adminiſtrandi rectam ſcientiam poſſideat, neceſſe eſt; quibus ſubſidiis etiam medicus probe ſit inſtructus, ut chirurgum inſcium conſilio juvare, imo ſæpius corrigere valeat. Ceterum ad medicinam rationalem & illud referri debet, ut quis ſolidum & rectum judicium de morbi eventu ſalutari vel periculoſo, de pernitialibus, quæ ſupervenire ſolent, ſymptomatibus, de medicamentorum operatione, qualis futura ſit, proferre ſciat. Nihil enim eſt, quod plus ad exiſtimationem medici cumulandam, ad artis quoque certitudinem demonſtrandam confert, quam prudens de dictis rebus prognoſis. Præclare ideo Hippocrates in Principio Prænotion. diſſerit: medicum prænotionem adhibere, optimum eſſe mihi videtur; prænoſcens enim & prædicens apud ægrotos & præſentia, & præterita, & futura, fidem utique fecerit, quod ægrotorum res magis cognoſcat; quare gaudebunt homines ſe ipſos medico committere. At vero, quam excellens hæc præſagiendi ſcientia eſt, tam infida, incertaque ea deprehenditur, adeo, ut non immerito judicium de morborum eventu recte formandum difficillimum ſit. Plurimi medicorum vanis & inanibus ſuis de futuro eventu predictionibus, ſæpius ſe & artem ludibrio exponunt, dum ſubinde ægrum, de cujus ſalute ſpem fecerunt certiſſimam, interire videamus. Neque alia hujus ignorantiæ datur cauſa, quam quod non ſufficiente accuratarum & completarum obſervationum clinicarum copia & apparatu inſtructi ſunt; neque quod maximum eſt, morborum hiſtorias ex ſanioribus artis principiis rite reſolvere, neque de eo, quod per corporis humani vires & effectus, atque per medicamentorum energiam fieri poteſt, recte dijudicare valent. Veteres hanc partem medicinæ maximi ſemper æſtimarunt; ſed quoniam non ex integris morborum hiſtoriis & obſervationibus, ſed ex paucis tantum circumſtantiis ſuas regulas prognoſticas, quarum ingens copia in Hippo-

Hippocratis variis libris reperitur, deduxerunt, non mirum eſt, rarius illas reſpondere, ſed maxima ex parte fallere.

Accedit, quod veteres nullas veras cauſas rebus naturalibus & medicis explicandis idoneas, ob ignorantiam phyſices univerſæ & veræ medicæ phyſiologiæ afferre poterant; neque in quo vitæ, ſanitatis, mortis & morborum ratio poſita ſit, intelligebant, multo minus, per quæ principia, remedia ſuas vires exſerant, cognoſcebant; unde etiam de futuris eventibus vix ullum ſolidum judicium proferre poterant. Etenim curatior & propria cujuſque corporis cognitio ad prognoſin multum valet. Pulcher hanc in rem extat locus apud *Celſum Lib.* 5. *cap.* 26. *ad prognoſin confert aliquid & ætas, & corpus, & vitæ propoſitum, & anni tempus quia facilius ſaneſcit puer vel adoleſcens, quam ſenior: valens, quam infirmus: neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam ſi alterum ex his eſt: integri habitus, quam corrupti: exercitatus, quam iners: ſobrius & temperans, quam vino venerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus vernum eſt; aut certe neque fervens, neque frigidum. Siquidem vulnera & nimius calor & nimium frigus infeſtant; maxime tamen horum varietas: ideoque pernicioſiſſimus autumnus eſt.* Et porro idem auctor in antecedentibus: *ante omnia ſcire medicus debet, quæ inſanabilia ſint, & quæ difficilem curationem habeant, quæ promptiorem. Eſt enim prudentis hominis, primum eum, qui ſervari non poteſt, non attingere, nec ſubire ſpeciem ejus, ut occiſi, quem ſors ipſius interemit. Deinde, ubi gravis metus ſine certa tamen deſperatione eſt, indicare neceſſariis periclitantis, in difficili rem eſſe: ne, ſi victa ars malo fuerit, vel ignoraſſe, vel fefelliſſe videatur. Sed ut hæc prudenti viro conveniunt: ſic rurſus hiſtrionis eſt, parvum rem attollere, quo plus præſtitiſſe videatur.* Sed nolo hiſce deducendis diutius immorari, quia hoc argumentum in diſſertatione de certo mortis in morbis præſagio fuſius perſecutus ſum.

Denique

Denique iniquum judicium, imo potius calumnia non tantum vulgi, ſed & eruditorum, quin imo medicorum eſt, theoreticum malum eſſe practicum, & eum ſapientiorem ac peritiorem eſſe, qui multos habet ægros tractandos, quam qui paucos, exiſtimant. Erroris hujus illecebra & occaſio inde naſcitur, quod medicina res exiſtimetur, uti etiam eſt, multi laboris, temporis ac experientiæ; hinc argumentantur, qui multos habet ægros ſanandos, eum peritiorem eſſe eo, qui bene & recte ratiocinari de morbis ſolet, ſed paucos habet ægrotos. At vero utique experientia, id eſt, accurata obſervatio earum rerum, quæ nocent, vel proſunt, in invenienda medicina locum præcipuum invenit, & ordine præcedit rationem: ſed cum jam dudum medicina inventa ſit, & per tot ſecula, per tot nationes ac climata, inſtituta in tot individuis experientia & obſervatione eorum, quæ corpori infenſa, vel amica ſint, à præſtantiſſimis medicis notatum fuerit; jam non tantopere amplius de experientia cogitandum, ſed eo nitendum eſt, ut remedia, quorum noti effectus ſunt, ad certa individua, ad certas morbi circumſtantias debito ordine, tempore ac loco applicemus, atque prudenter ea accommodemus. Et hæc ſpecialis medendi methodus nil niſi prudentia, conſilium ac ratio medici eſt, & ex morbi cum indole remediorum accuratiore collatione, comparatione & omnium circumſtantiarum penſitatione naſcitur & acquiritur. Ubi non negandum, quod qui tali prudentia, ratione & habitu judicandi inſtructus ſit, artis continuo exercitio multum proficiat & adhuc confirmetur. Bonus itaque theoreticus ſaniorum medicorum conſenſu is eſt, qui theoriam ac ratiocinationem ſuam accommodare hiſtoriæ morborum, nec non experientiam rationi conformem ac demonſtrativam reddere didicerit. Unde bonus theoreticus non poteſt etiam non eſſe bonus practicus. Hinc medici ratio vel theoria, debitis præſidiis inſtructa & experientiæ ſuperſtructa, magnos in medicina facit progreſſus, cauſas ac fontes morborum

rum apte aperit, cur alia corpori noxia ſint, alia proficua, incredibili ſolertia diſquirit, veteres cum recentioribus feliciter conciliat, medendi methodum pro differentia climatum, anni temporum, ſubjectorum, ætatum, vitæ generis diſcrepantem probe diſtinguit; quin & remediorum verum uſum ab abuſu ſedulo diſcernit; præterea aliorum minus ſecuram curationem perquam facile perſpicit, multoque tutiorem & expeditiorem curandi viam in novis ingruentibus affectibus adinvenit. Quibus omnibus ille, qui ſoli inhiat praxi, utut numeroſis adfuerit ægrotis, ſi inſuper theoria bona careat, deſtituitur. Solenne itaque, ſed revera ſtolidem eſt, experientiam allegare, ubi deficit ratio, circumſtantiarum penſitatio, ſubjecti & cauſæ morbi & modi agendi in remediis cognitio. Ceterum tamen non negandum, plures etiam in theoreticis committi errores, ubi nempe quis ad hypotheſes inanes, ſpeculativas, fictitias magis, obſcuris & nihil ſignificantibus terminis, quam principiis perſpicuis ſuperædificatas vult praxin accomodare, & ex hiſce principiis ea remediorum genera rejicere conatur, quæ per omnia ſecula & nationes uſu, aliorumque applauſu ſe commendarunt. Hic valet illud axioma: malum theoreticum eſſe malum practicum, ſi videlicet ex theoria hac nuda, praxin inſtruere velit.

Præterea boni & præſtantis theoretici eſt criterium, liberum animum ad veritatem inſpiciendam afferre, nullis præjudiciis, auctoritatibus, opinionibus, ſcholis & ſectis obſtrictum: nam libertas philoſophandi præſtantiſſimum eſt mentis humanæ ornamentum & munus, qua is maxime utitur, qui à natura judicii acumine inſtructus eſt; quicunque vero hoc naturæ beneficio caret, is quam maxime magiſtrorum ſuorum, quos amat, & quos audivit judicio & ſententiis firmiſſime inhæreſcit, & ſolos illos, tam in theoria, quam praxi, in eo quod laudant vel vituperant, ſequendos eſſe, exiſtimat. Quare, quum horum ſcientia tantummodo in notitia placitorum magiſtralium conſiſtat,

conſiſtat, minus firmiter de aliorum ſcientia & dogmatibus judicare poſſunt.

Ex hiſce omnibus abunde jam deductis clariſſime apparere arbitror, quam multa præclara & plane eximia ad artem noſtram in ordinem & connexionem redigendam, & ad medicinæ rationalis ſyſtema, methodo demonſtrativa inſtruendum ſint neceſſaria; atque quam exiguus eorum ſit numerus, qui periti & rationalis medici nomen ac dignitatem jure ſibi vindicare & tueri poſſint, cum maxima ex parte undequaque ferme ars medica empirice tractetur, certis fundamentis & ſolidis rationibus deſtituta. Equidem in rebus phyſicis, anatomicis, phyſiologicis, botanicis, chymicis egregii & pulcherrimi proſtant libri; aſt ex præcipuis, qui ad artem faciendam pertinent, quales ſunt pathologici, dogmatici & therapeutici, pauciſſimi ſunt, qui laudem merentur; plerique plus opinionibus, nutantibus hypotheſibus, auctoritatibus ac præjudiciis, quam veritatibus utilibus & neceſſariis ſuperſtructi ſunt. Proſtant quidem noſtro tempore à celebribus hinc inde viris conſcriptæ pathologiæ ſeu theoriæ morborum medicæ, quæ ab iis, quibus in verba jurare magiſtri ſolenne eſt, multum laudantur, & ſupra modum tamquam omnibus ſuis abſolutæ numeris efferuntur; quas tamen, ſi paulo accuratius conſideramus, magna ex parte mancas & imperfectas conſpicimus; ſiquidem nec perſpicuas virium & imbecillitatis corporis humani, nec veras moriendi neceſſitatis cauſas reperire ibi licet: de morborum epidemiorum, qui multum medentibus faceſſunt negotii, origine altum eſt ſilentium: humorum intemperies & virulentæ qualitates propemodum relegantur: concretionum in vaſis, quæ polyporum nomine veniunt, & immedicabiles morbos producunt, nulla fit mentio; de mirabili nervoſarum partium conſenſu, ſine cujus notitia vix ac ne vix quidem ſymptomata explicari poſſunt, ibi plane non agitur: corruptio partium ſphaceloſa, quæ plerumque mortis, tam acutis quam chronicis paſſionibus ſupervenientis, cauſam

conſtituit,

conſtituit, habetur rariſſima: doctrina de pulſibus, magnæ in judicio de eventu morbi ferendo utilitatis, ibi neglecta aut penitus omiſſa animadvertitur; & ſi ad rationalem actionum corporis noſtri præternaturalium explicationem reſpicimus, operationes animæ cum cauſis phyſico-mechanicis, & actiones morales cum phyſicis mirum quantum invicem confunduntur. Dantur adhuc alii doctiſſimorum & celebrium virorum pathologici libri, in quibus plus materiarum morbificarum, quam motuum vitioſorum habetur ratio; quandoquidem diverſiſſimæ intemperiei, pro ſtabiliendis morborum cauſis adducuntur humores; cum tamen ex motuum inæqualitate & vitio ſive errore in locis, dum ex uno loco ad alienum humorum fit tranſitus præcipua ſymptomatum in morbis ratio deduci debeat. Deinceps in therapia recentiorum auctorum curationes morborum, quæ per abſtinentiam, quæ per decocta ſudorifera & exſiccantia, per aquæ potum & aquas minerales, acidulas & thermas, per balnea, per lac vel ſerum lactis, per acidulas cum lacte mixtas, per peregrinationes & loci ac cœli mutationes, per varia exercitationis genera, cumprimis per frications fiunt, penitus ſilentio involvuntur, cum tamen ad vincendas longas & rebelles paſſiones, nihil convenientius, nihil efficacius hiſce jam dictis, & olim, & noſtro jam tempore reperiatur. Præterea innumeros poſſidemus pharmaceuticos libros, qui immenſa medicamentorum ſimplicium & compoſitorum, Galenicorum & chymicorum, copia & farragine referti ſunt: in quibus proprias & veras eorum facultates & vires, quas vel in hoc, vel in illo caſu præſtare poſſint, nullo modo licet reperire, adeo ut eorum utilitas plane nulla, vel admodum exigua ſit; atque inter innumeros libros practicos, maxime obſervationes & morborum hiſtoriæ plenæ & accuratius, cum omnibus ſcilicet circumſtantiis conſcriptæ, valde deficiunt, cum tamen hæ ipſæ firmum & inconcuſſum artis noſtræ, tam theoreticæ, quam practicæ, fundamentum conſtituant.

 Cum

Cum itaque à multis retro annis, magna illa, quæ artis noſtræ ſucceſſum & incrementum, ac perfectionem huc uſque retardarunt, impedimenta animadverterim, nihil magis à longo tempore ardentibus mihi in votis fuit, quam ut maturioribus annis, ſufficienti obſervationum copia, & firmiore judicio munitus, artem in ſyſtema, & corpus methodo rationali conſtitutum redigere & digerere poſſem, quod res, faciendæ medicinæ tantummodo utiles & neceſſarias complecteretur. Secutus etiam ſum ſalutare *Celſi* conſilium, qui in fine præfationis, *rationalem medicinam eſſe debere*, pronuntiat; *inſtrui vero ab evidentibus cauſis, obſcuris omnibus, non à cogitatione artificis, ſed ab ipſa arte rejectis.* Inter cauſas vero evidentes primo loco liber & æquabilis ſanguinis & fluidorum in circulum progreſſus, cum motibus ſecretoriis & excretoriis ponendus eſt; ex quo, tanquam fundamento & principio demonſtrandi, omne in rebus medicis ratiocinium deſumſimus. Deinceps per cauſas evidentes intelligimus quoque rationes ex anatome & philoſophia naturali petendas; ſine quibus theoria medica plane manca ac cruda eſt.

Divina igitur ſuffultus gratia, ſexageſimo ætatis meæ anno, primum medicinæ rationalis tomum evulgare cœpi. Poſtea ſuccedentibus annis, ſub ingenti occupationum, conſultationum, itinerum onere reliqui ſecuti ſunt, ita ut ſub ſeptuageſimo octavo ætatis anno, inter vires utique valde decreſcentes, ſeptimus per Dei gratiam, abſolutus fuerit tomus. Quod ſi hoc labore & ſtudio nihil aliud conſecutus ſum, certe id me præſtitiſſe confido, ut ii, qui artis opus aggredi incipiunt, viam planam atque apertam inveniant; cui ſi inſiſtent, non facile errare & nocere, ſed perpaucis & efficacibus remediis, accedente præſertim cum uſu rerum judicio, miſere ægrotantibus opem & levamen afferre poterunt exoptatiſſimum. Atque, quod noſtri labores, & ſtrenui artem juvandi conatus, peritioribus non diſplicuerint, vel exinde dijudicare licet, quod tomi medicinæ ſyſtematicæ, ſimul

mul ac lucem adſpexerunt, & conſultationes ac diſſertationes varii argumenti, non modo in Germania, ſed etiam in Belgio, Helvetiis & Italia variis editionibus in lucem prodierint. Quod vero hæc in unum opus congeſta ſcripta mea, non æquali ſtili nitore atque cultu compareant, id benevolus lector meditationi & ſolertiæ continuis aliis laboribus ſæpius interruptæ, & diverſæ ætatis tempori, quo concinnata ſunt, tribuendum eſſe, judicabit. Ceterum ſermo in toto opere licet non adeo venuſtus, tamen purus, perſpicuus & dilucidus eſt, rei tradendæ accommodus, & reſectis omnibus ſuperfluis, eam præcipue medicinæ partem perſequutus ſum, in qua proprie & principaliter ars conſiſtit: in allegandis auctoribus non adeo diffuſus fui, ſed potiſſimum veteres adeundos & conſulendos putavi: quos in iis, quæ ad hiſtoriam morborum deſcribendam pertinent, & quæ experientiæ reſpondent dogmata, ſequutus ſum fideliſſime. Quod ſupereſt, Deum immortalem precor, velit arti noſtræ quam nobiliſſimæ, quam ipſe mortalium beneficio largitus eſt, quamque ipſius gratia adjutus, ultra dimidium ſæculi exercui & docui, atque his diligentiæ meæ fructibus ad omnem poſteritatem propagandis hanc promovere unice cupio, eos progreſſus largiri, ut, falſis & noxiis omnino profligatis, ejus veritas, certitudo & decor pleniſſime effulgeat, omneſque, qui ſe colendæ ipſi conſecrant, ex hiſce meis laboribus in generis humani utilitatem fructum repetant ampliſſimum.

CATALOGUS *Librorum Medicorum qui apud* GULIELMUM MEYER *Bibliopolam venales proſtant.*

ALberti (Mich.) *tractatus de Hemorrhoidibus*, 4to. Halæ 1722.
—— —— *uberior continuatio Juris Prudentiæ Medicæ*, 4to. *tomus* 4. & 5. Lipſiæ, 1740.
Albini (Bernh. Sigefr.) *Hiſtoria muſculorum Hominis. cum fig. æneis*, 4to. Lug. B. 1734.
Ammanni (Joan.) *Stirpium rariorum, cum fig. æn.* 4to. Petropoli 1739.
Baglivii (Georg.) *Opera omnia Medico-practica, & Anatomica*, 4to. Antwerpiæ 1734.
Bartholini (Th.) *Epiſtolarum Medicinalium, a Doctis vel ad Doctos Scriptarum, ejuſdem de inſolitis partus Humani viis diſſert. accedunt J. Veſlingii de Pullitie Ægyptiorum*, 8vo. 5 v. Hagæ C. 1740.
Behrens (Conr. Barthold) *Selecta Medica de Medicinæ natura*, 4to. Francof. 1708.
Boerhaave (Herm.) *Elementa Chemiæ*, 4to. 2 *vol.* Lugd. B. 1732.
—— —— *idem liber*, 4to. 2 v. Pariſiis 1733.
—— —— *idem liber*, 8vo. 3 v. Lipſiæ 1732.
—— —— *affectum in libris & praxi rariſſimum*, 4to. Lugd.B. 1738.
—— —— ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ, *ſeu oeconomia animalis æreis tabulis illuſtrata*, 4to. Londini 1741.
—— —— *Aphoriſmi de Cognoſcendis & curandis morbis*, 8vo. Lugd. B. 1737.
—— —— *idem liber*, 8vo. Genevæ 1721.
—— —— *idem liber, ejuſdem libellus de Materia Medica*, &c. 8vo. Lipſiæ 1740.
—— —— *Atrocis nec deſcripti prius, morbi Hiſtoriæ duæ*, 8vo. Lugd B. 1728-40.
—— —— *Inſtitutiones Medicæ in uſus annuæ exercitationis domeſticos*, 8vo. ib. 1734.
—— —— *idem liber*, 8vo. Genevæ 1721.
—— —— *inſtitutiones & experimenta Chemiæ, cum fig.* 8vo. 2 v. Pariſiis 1724.
—— —— *methodus diſcendi artem Medicam*, 12mo. Londini 1734.
—— —— *Praxis Medica, ſive commentarium in Aphoriſmos de cognoſcendis & curandis morbis; ejuſdem Hiſtoria Plantarum, quæ in Horto Academico Lugduni-Batavorum creſcunt*, 12mo. 6 v ib. 1738.
—— —— *tractatus de viribus Medicamentorum*, 12mo. Pariſiis 1726.
Carl. (Joh. Sam.) *Hiſtoria Medica Pathologico-Therapeutica*, 8vo. Hafniæ 1738 2 v.
Caſſebohm (Joan. Frid.) *tractatus* vi. *Anatomici de aure Humana, ſextus figurarum tabulis illuſtrati*, 4to. Halæ 1734-35.
Cheſneau (Nic.) *Obſervationum Medicarum libri* v. 4to. Lugd.B. 1719.
Commentarii Academiæ Scientiarum Imperialis Petropolitanæ, cum fig. æn. 4to. 6 vol. Petropoli 1728-38.
Coſchwitz (Georg. Dan.) *organiſmus & mechaniſmus in Homine vivo obvius, deſtructus & labefactus*, 4to. Lipſiæ 1728.
Crameri (Joan. Andr.) *Elementa artis docimaſticæ duobus Tomis comprehenſa, quorum prior Theoriam, poſterior praxin, exhibet* 8vo. 2 v. Lugd.B. 1739.
Diſcurſus Medicus de Abortu & Medicamentis abortivis, Authore J.N.L. 4to. Ultzæ 1735.
Decas caſuum Clinico-Medicorum, ex propria praxi enatorum, cura atque diligentia debita obſervatorum, collectorum, & nunc ad publicam rei Medicæ utilitatem editorum, â Doctore, quodam Medico circa Hercyniæ Sylvas habitante, 4to. Noordhuſæ 1738.
Fickii (Joh. Jac.) *tractatus de calce viva, in quo ejus Subjectum, principia, proprietas,* Jenæ 1727.
uſuſque Mechanici, Chirurgici, Medico-practici, & Chymici varii explicantur, 4to.
—— —— *Aphoriſmi Hippocratis notis illuſtrati*, 8vo. ib. 1729.

Fiſcheri

Fiſcheri (Dan.) *de Terra Medicinali Tokayenſi a Chimicis quibuſdam pro Solari habita, Tractatus Medico-Phyſicus,* 4to. Wratiſlaviæ 1732.

Gorter (Joan. de) *Medicinæ compendium in uſum exercitationis domeſticæ,* 4to. 2 v. Lugd.B. 1735-37.

——— *de ſecretione Humorum e Sanguine ex Solidorum fabrica præcipue & Humorum indole demonſtrata, ejuſdem de dirigendo Studio in Medicinæ Praxi,* 4to. ib. 1735.

——— *de perſpiratione inſenſibili, editio altera,* 4to. ib. 1736.

Haller (Alb.) *iter Helveticum anni* 1738, *& iter Hercynicum anni* 1738. 4to. Gottingæ 1740.

Harvei (Gul.) *Opera, pars* I. *exercitatio Anatomica de motu Cordis & ſanguinis in animalibus, pars* ii. *de generatione animalium, cum fig.* 4to. Lugd.B. 1736-37.

Hoffmanni (Frid.) *Opera omnia Phyſico-Medica denuò reviſa correcta & aucta;* fol. 6 v. Genevæ 1740.

——— *Medicina rationalis Syſtematica,* 4to. 9 v. Halæ 1729-40.

——— *Obſervationum Phyſico-Chymicarum Selectiorum libri* iii. 4to. ib. 1736.

——— *Conſultationum & reſponſorum Medicinalium,* 4to. 2 v. ib. 1734.

——— *idem liber,* 8vo. 3 v. Amſt. 1734-35.

——— *diſſertationum Phyſico-Medicarum curioſarum ſelectiorum, ad ſanitatem tuendam maxime pertinentium,* 8vo. 4 vol. Lugd.B. 1708-33.

———*Opuſcula Medico-Practica, ſeu diſſertationes ſelectiores antea diverſis temporibus æditæ, nunc reviſæ & auctiores,* 4to. Halæ 1736.

——— *Opuſcula Pathologico-practica, ſeu diſſertationes ſelectiores,* &c. 4to. ib. 1738.

——— *Opuſcula Medica varii Argumenti, ſeu diſſertationes Select.* 4to. ib. 1739.

———*Opuſcula Theologico-Phyſico-Medica, ſeu Scripta ſelectiora antea diverſis temporibus edita, nunc reviſa correcta & aucta,* 4to. ib. 1740.

——— *de differente artis Medicæ & Medicorum conditione ac ſtatu & criteriis boni ac periti Medici præfatio; operum ſuorum omnium editioni nuperæ in fol. præfixa, & in uſum prioris editionis Emptorum, in 4to. nunc publici juris facta,* 4to. Londini 1741.

——— (Car.) *diatriba Chymico-Medica de acido Vitrioli vinoſo ante hac ſub præſidio Frid. Hoffmanni diſputatâ jam autem ob ſui præſtantiam recuſa,* 4to. Norimbergæ 1733.

Hummelii (Joan.) *commentatio de Arthritide tam Tartarea quàm Scorbutica, ſeu ut vulgo dicunt Podagra atque Scorbuto; acceſſit ejuſdem topiarium Hermetico-Chemicum recluſum,* 8vo. Budingæ 1738-39.

Junckeri (Joan.) *conſpectus Medicinæ Theoretico-Practicæ, tabulis* cxxxviii. *omnes primarios morbos methodo Stahliana tractandos exhibens,* 4to. Halæ 1734.

———*conſpectus Therapiæ generalis, cum notis in materiam Medicam, tabulis* xx. 4to. ib. 1736.

——— *conſpectus Chirurgiæ tam Medicæ, methodo Stahliana conſcriptæ;* 4to. ib. 1731.

——— *conſpectus Chemiæ Theoretico-practicæ, in forma tabularum repræſentatus,* 4to. 2 v. ib. 1730-38.

Jungken (Joh. Helfr.) *Corpus Pharmaceutico-Chymico-Medicum univerſale, ſive Concordantia Pharmaceuticorum compoſitorum diſcordans, modernis Medicinæ practicis dicata,* fol. Francof. 1732.

Kellneri (Wilh. Andr.) *Synopſis obſervationum Medicarum & Phyſicarum, quas decuriæ* iii. *a centuriæ* x *Ephemeridum Academiæ Cæſaræ Leopoldino-Carolinæ naturæ curioſorum ab anno* 1670, *uſque ad annum* 1722. *Publicatarum continent, ordine Alphabetico expoſita, & ad inſtar Lexici Realis obſervationum Medico-Phyſicarum adornata,* 4to. Norimbergæ 1739.

Linnæi (Car.) *Syſtema Naturæ, ſive Regna tria naturæ ſyſtematice propoſita per claſſes, ordines, genera, & Species,* fol. Lugd.B. 1735.

Logan (Jac.) *Experimenta & meletemata de Plantarum generatione, nec non canonum pro inveniendis refractionum, tum ſimplicium, tum in lentibus duplicium focis demonſtrationes Geometricæ, cum fig.* 8vo. ib. 1739.

Lommii (Jod.) *de curandis febribus continuis liber, in quatuor diviſus ſectiones: quarum ſingulæ ſingulorum morbi temporum, quæ totidum quoque ſunt numero, remedia continet,* 8vo. Rotterd. 1733.

Mangeti (Jo. Jac.) *Bibliotheca Medico-practica, ſive rerum Medicarum Theſaurus cumulatiſſimus,* fol. 8 v. Genevæ 1739.

——— ——— *Bibliotheca Chirurgica, ſive rerum ad artem Machaonicam quoquô modô ſpectantium Theſaurus abſolutiſſimus; cum figuris æneis neceſſariis,* fol. 4 vol. ib. 1721.

——— ——— *Bibliotheca Pharmaceutico-Medica, ſeu rerum ad Pharmaciam Galenico-Chymicam ſpectantium Theſaurus refertiſſimus, cum fig. æneis,* fol. 2 v. ib. 1704.

Medicorum Sileſiacorum Satyræ, quæ varias obſervationes, caſus, experimenta tentamina, ex omni Medicinæ ambitu petita exhibent. Specmina vi. *cum fig.* 8vo. Wratiſlaviæ 1736-38.

Neufville (Ludov. de) *diſſertatio de membrana Allantoide; &* Theod. Tronchin *diſſertatio de Clitoride,* 8vo. Lugd. B. 1736.

Novarii (Jo. Mar.) *de privilegiis miſerabilium Perſonarum, & privilegiis reſtitutionis incertorum & male ablatorum,* 4to. 2 vol. Francof 1740.

Pharmacopoeia Argentoratenſis, incl. Senatus juſſu Publ. a Collegio Medico adornata, fol. Argentorati 1725.

——— *Auguſtana renovata, reviſa & appendice aliquot Medicamentorum ſelectiorum aucta,* fol. Auguſtæ Vind. 1734.

——— *Edinburgenſis,* 12mo. Londini 1736.

Piſonis (Car.) *ſelectiorum obſervationum & conſiliorum, de prætervifis hactenus morbis affectibuſque præter naturam, ab aqua ſeu ſeroſa colluvie & diluvie ortis, liber ſingularis cum Præf. Herm. Boerhaave,* 4to. Lugd. B. 1733.

——— (Nic.) *de cognoſcendis & curandis præcipue internis Humani corporis morbis, libri tres & ejuſdem de febribus liber unus; acceſſit Præfatio Herm. Boerhaave,* 4to. 2 v. ib. 1736.

Pott (Joh. Henr.) *Exercitationes Chymicæ de Sulphuribus Metallorum, de auripigmento, de ſolutione corporum particulari, de Terra foliata Tartari, de acido vitrioli vinoſo, & de acido nitri vinoſo,* 4to. Berolini 1738.

Raji (Joan.) *methodus Plantarum emendata & aucta,* Londini (Lipſiæ) 1733.

Sanctorii Sanctorii *ars de Statica Medicina cum commentario M. Liſter, acceſſit H. Obicii Staticæ Medicinæ Demolitio, & Sanctorii ad eandem reſponſio,* 12mo. Lugd. B. 1728.

Schulzii (Jo. Henr.) *Hiſtoria Medicinæ à rerum initio, ad annum urbis Romæ* 535. *deducta,* 4to. Lipſiæ 1728.

Scriptores rei ruſticæ veteres Latini, Cato, Varro, Columella, Paladius, &c. *curante J. M. Geſneri,* 4to. 2 v. ib. 1735.

Stahli (Georg. Ern.) *fundamenta Chymiæ Dogmatico-rationalis & experimentalis, pars poſterior,* 4to. Norimb. 1732.

——— ——— *opuſculum Chymico-Phyſico-Medicum,* 4to. Halæ 1740.

——— ——— *ars Sanandi cum expectatione, ejuſdem Silenus Alcibiadis, id eſt ars Sanandi; & ejuſdem de motu Hemorrhoidalis & fluxu Hemorrhoidum,* 8vo. 3 v. Offenbaci 1730.

——— ——— *experimenta, obſervationes, animadverſiones,* CCC. *numero, Chymicæ & Phyſicæ,* 8vo. Berolini 1731.

Sydenham (Thom.) *Opera Univerſa, in quibus non ſolummodo morborum acutorum Hiſtoria*

ſtoria & curationes, nova & exquiſita methodo, diligentiſſime traduntur, verum etiam morborum fere omnium chronicorum curatio breviſſima, pariter ac fideliſſima, in publici commodum exhibetur. Ed. nov. Indice locupletiori, iterumque adaucta donata, 8vo. Lugd.B. 1741.

Teichmeyeri (Herm. Frid.) *elementa Anthropologiæ, ſive Theoria corporis Humani,* 4to. Jenæ 1739.

Thomaſii (B. Jac.) *de Medica Facultate, quatenus gratioſa, in uſum publicum nunc emiſſa, Hiſtoriamque Medicam admodum fulciens cum Præfat. M. Alberti dignitate Medica combinata,* 4to. Schneebergæ 1734.

Valſalva (Ant. Mar.) *de aure Humana tractatus, in quo integra auris fabrica multis novis inventis & iconiſmis illuſtrata deſcribitur,* 4to. Lugd.B. 1735.

Vateri (Abr.) *Syllabus Plantarum, potiſſimum exoticarum, quæ in Horto Medico Academiæ Wittenbergenſis aluntur,* 8vo. Wittenbergæ 1738.

Veſalii (And.) *opera omnia Anatomica & Chirurgica cura Herm. Boerhaave & Bernh. Siegfr. Albini, cum fig. æneis,* fol. 2 vol. Lugd.B. 1725.

Woolhouſii *diſſertationes opthalmicæ de Cataracta & Glaucomata contra Br. Ant. Heiſteri è Gallica in Latinam Linguam tranſlatæ a C. le Cerf.* 8vo. Francof. 1719.

Boerhaave's (*Herm.*) Treatiſe of the Materia Medica, and forms of Medicines, adapted to his Aphoriſms, on the Knowledge and Cure of Diſeaſes, 12mo. London 1739.

Medical Eſſays and Obſervations reviſed and publiſh'd by a Society in Edinburgh, with Cuts, 8vo. 4 vol. Edinburgh 1737-38.

Milward's (*Edw.*) Circular Invitatory Letter to all Orders of learned Men, but more eſpecially to the Profeſſors of Phyſick and Surgery in Great Britain, concerning an Attempt or Eſſay towards an Hiſtory of the Lives, Deaths, Writings, Characters, and Opinions of the moſt celebrated Britiſh Phyſical and Chirurgical Authors, 8vo. London 1740.

Monro's (*Alex.*) Anatomy of the human Bones and Nerves: with an Account of the reciprocal Motions of the Heart, 12mo. Edinburgh, 1741.

Abregé de l' Hiſtorie des Plantes uſuelles par M. Chomel, 12mo. 3 v. Paris 1730-31.

Aphoriſmes de M. Herm. Boerhaave ſur la connoiſſance & la cure des Maladies, traduits en Francois par *** 8vo. Rennes 1738.

Art de guerir les maladies Veneriennes, expliqué par les principes de la Nature & les mechaniques, par Nic. de Blegny, 12mo. 3 vol. la Haye 1696.

Cours de Chymie: contenant la maniere de faire les operations qui ſont en uſage dans la Medecine, par une Methode facile avec des raiſſonnemens ſur chaque operation, pour l' inſtruction de ceux qui veulent s'appliquer a cette Science, par Nic. Lemery. 11. edition, 8vo. Leyde 1716.

Decouvertes (Nouvelles) en Medecine, ou ancienne Medicine developpée, par M. de Marconnay, 12mo. Utrecht 1735.

Deſcription Anatomique des parties de la Femme, qui ſervent â la generation; avec un Traité des Monſtres, de leurs cauſes, de leur Nature, & de leur differences: par M. Jean Palfyn, avec figures, 4to. Leide 1708.

Dictionnaire Oeconomique, contenant divers moyens d'augmenter ſon bien, & de conſerver ſa Santé: par M. N. Chomel, avec le Supplement, le tout conſiderablement augmentées & enrichie de figures par Picart, fol. 4 vol. Amſt. 1732-40.

——— ——— le Supplement ſeparé, en 2 vol.

——— ou traité univerſel des Drogues ſimples, ouvrage dépendant de la Pharmacopée univerſelle; par Nic. Lemery, avec des figures, 4to. Rotterdam 1727.

Diſſertations nouvelles ſur les maladies de la Poitrine, du Coeur, de l'eſtomac, des femmes, veneriennes, & quelques maladies Particulieres, par M. Barbeyrac: avec deux deſcriptions de maladies qui n'ont jamais été ecrites par M. Boerhaave, 12mo. Amſt. 1731.

Generation

Generation (de la) de l'Homme, ou tableau de l'Amour conjugal, par M. Nic. Venette, enrichie de figures, 12mo. Cologne 1716.

Hiſtoire de la Medecine depuis Galien, juſqu' au commencement du 16 Siecle, par J. Friend, traduite de l'Anglois par Et. Coulet, 12mo. 3 vol. Leide 1727.

Medecin (le) & le Chirurgien des Pauvres: qui enſeigne le moyen de guerir les maladies par des remedes facile a trouver dans le Pays, &c. par M. Dube, 12mo. Paris 1738.

Medecine (la) dogmatique mechanique en maniere d'inſtitution, avec la Pharmacopeé rationelle, par Louis Belleſontaine, 12mo. 2 vol. Amſt. 1712.

Memories pour ſervir a l'Hiſtorie des Inſectes, par M. de Reaumur, avec de figures en taille douce, 12mo. 8 vol. Amſt. 1738-40.

Obſervations importantes ſur la manuel des accouchemens, traduite du Latin de M. Henr. de Deventer, & augmentée de reflexions ſur les points les plus interreſſans par Jacques Jean Bruhier, d'Ablaincourt, avec figures, 4to. Paris 1733.

——— de Medecine & Chirurgie faites dans les Hopitaux du Roi, par M. Wagret, 8vo. ib. 1717.

Pharmacopeé univerſelle, contenant toutes les compoſitions de Pharmacie qui ſont en uſage dans la Medecine, par toute l'Europe; avec un Lexicon Pharmaceutique, par Nic. Lemery, 4to. la Haye 1729.

Proprietés (des) de la Medecine par raport a la vie civile par M. Louis de Santeul, avec les queſtions de Medecine ou il s'agit de ſavoir, ſi le Medecin eſt plus certain que le Chirurgien, 12mo. Paris 1739.

Recueil des remedes faciles & domeſtiques, choiſis & experimentés pour toutes ſortes de maladies internes & externes, recueilli par les ordres de Mad. Fouquet, 12mo. 2 vol. Paris 1726.

——— — le même 8 edition, 12mo. 2 vol. Utrecht 1741.

Reflexions critiques ſur le traité de l'uſage des differentes Saignées, principalement de celle du pied, par M. Chevalier, 12mo. Paris 1730.

Remedes choiſis & eprouvés, tant de Medecine que de Chirurgie, pour les maladies du corps Humain, dont un grand nombre n'ont pas encore eſté imprimés; par M. le Breton, 12mo. ib. 1716.

Secret des Bains & eaux minerales de Vichy en Bourbonnois, decouvert par Cl. Fouet, 12mo. ib. 1686.

Tables Anatomiques dans les quelles on explique en peu de mots la ſtructure & l'uſage du Corps Humain & de toutes ſes parties, avec de remarques & de figures par Jean Adam Kulm, traduites ſur l'edition Latine par Pierre Maſſuet, 8vo. Amſt. 1734.

Tableau de l'Amour conjugal, ou la generation de l'Homme, par M. Nic. Venette, nouvelle edition, enrichie de figures en taille douce, 12mo. 2 vol. ib. 1740.

Traité complet des accouchemens naturels non naturels & contrenature, par le Sr. de la Motte, 4to. Leiden 1729.

——— des maladies des femmes groſſes, & de celles qui ſont accouchées; par Franc. Mauriceau, 7 edition corrigeé par l'Auteur, & augmenté de pluſieurs nouvelles figures, 4to. 2 vol. Paris 1738–40.

——— de la communication des maladies & des Paſſions; avec un eſſai pour ſervir a l'Hiſtoire naturelle de l'Homme, par Mr. **** 8vo. la Haye 1738.

——— des fievres malignes epidemique, qui, ont graſſé dans le Royaume de Pologne dans l'année 1737. par M. Camuſet, 8vo. Dreſde 1738.